ſimulatum nomen tenebriones appellat, nec tamen quid iis, quorum cauſam agit, dorſo pendeat, animadvertit! Quonam ergo vocandi nomine, qui non modo libros, cæcis, aut confictis nominibus, edunt, nulliſque Cenſorum calculis approbatos, in vulgus mittunt, quales nobis centenos exhibet Societatis Bibliotheca; verum etiam, qui a Regibus, a Cardinalibus, & Epiſcopis, de libris, adverſus Regiam, & Epiſcopalem Auctoritatem clanculum editis, ex Juris forma in Galliis interrogati, nihil huiuſmodi quidquam e Societate profectum, data de ſcripto Regi publica fide, conteſtantur: quibus tamen Allegambius, libero ſub cælo poſitus, ora verberat, domeſticos fœtus agnoſcens; Is quippe *Amphiteathrum honoris*, (1) ſub ementito Bonarcii nomine, contra Regiam Auctoritatem evulgatum, quod a Societatis viro minime editum, Henrico IV. Cottonius conteſtatus erat, a Carolo Scribanio, Concellita ſuo, compoſitum probat, aliaſque lucubrationes adverſus Eccleſiaſticam Hierarchiam, confictis Danielis a Jeſu, Nicolai Smithei, Hermanni Lœmelii nominibus, publicatas, quas a Societate nequaquam profectas, ejuſdem Præpoſiti, Lutetiæ degentes, dato Cardinali Richelio, aliiſque Præſulibus Inſtrumento, profeſſi fuerant, ab Edoardo Knotto, & Joanne Floydo, Societatis Profeſſoribus, elaboratos agnoſcit. (2)

Rem certe ludicre feſtivam! Idem, quod ego, argumentum tractaturi quondam alias Franciſcus Annatus, & Leonardus Sherlogus, Societatis Actores publici, Eugenii Philadelphi, & Pauli Leonardi nomina induerunt, innoxio capite: Contra Jenſenium de Divinis Auxiliis diſputans, Joannes Martinonus, ſub Antonini Moraines larva, & Stephanus Dechamps ſub Antonii Richardi nomine deliituere: peregrina nomina affectarunt alii bene multi, quibus eandem telam redordiri placuit, & ii quidem, latere tecto. Unus ego a Syndico Trevirenſi vapulabo, tametſi fidei meæ ſponſores, ac vades undecim dederim? Erunt aliorum opera ære digna, alieno licet nomine proſtent; noſtra ob id unum igne damnanda. *Fibine licet, ſcientiſſimum caput, de cunctis Tractatoribus ferre ſententiam, & quaſi cenſoria virgula alios ejicere de Bibliothecis, alios recipere?* (3) Deſine itaque querelarum, aut æqua in omnes virga animadverte, qui aſcititio nomine ſuas hoc de argumento lucubrationes evulgarunt.

IV. Sed quo tandem cenſoria Metzenii Declamatio recidet? Audite perorationem, dignum patella operculum: *Atque hæc ſunt præcipua juſtiſſimarum querelarum capita, quas pro meo munere contra Auctorem anonymum Hiſtoriæ Congregationum in hoc Academico conſeſſu depono: ſimulque librum offero, ſcommatis, calumniis, mendaciis pleniſſimum; almæ hujus Univerſitatis judicio reliquens, quam Cenſuram, pœnamve mereatur.* Bellum profecto! ſcilicet, poſtquam me mille conviciis, dicteriis, calumniis oneravit, *Lavernionem, mendacem, ſycophantam, blateronem, impudentiſſimum, veſpertilionem, atri ingenii virum* dixit; Librum meum, utpote ſcommatis, calumniis, mendaciis pleniſſimum, damnari poſtulat vir modeſtiſſimus!

Loripedem rectus derideat, æthiopem albus.
Quis tulerit Gracchos de ſeditione querentes?
Quis cœlum terris non miſceat, & mare cœlo,
Si fur diſpliceat Verri, ſi homicida Milonii? (4)

Hoc dico tantum: binæ Metzenii periodi plus continent acoris, & fellis, quam univerſa Auxiliorum Hiſtoria. At id Lippis proprium eſt, mala ſua oculis inunctis non pervidere, in aliorum autem defectibus tam cernere acutum, quam aut Aquila, aut Serpens Epidaurus. *Papulas obſervatis alienas, ipſi obſiti plurimis ulceribus. Hoc tale eſt, quale ſi quis pulcherrimorum corporum nævos, aut verrucas derideat, quem fœda ſcabies depaſcitur.* Seneca Lib. de vita beata, Cap. 27. *Ejice* itaque, Metzeni frater, *primum trabem de oculo tuo, & tunc perſpicies, ut educas feſtucam de de oculo fratris tui.* (5)

Jam quod me ad Academiæ tuæ tribunal traducis; a te, tuique ſimilibus provoco. Liber homo ſum, alieni juris, ac fori. Ad hæc, adverſa mihi pars; in quam non ea modo lacinia, quam carpere libuit, ſed & integra Auxiliorum Hiſtoria edita eſt, juriſdictioni præeſt, totumque Theologicum tribunal conflat, in quo Cenſuræ, ac judicia expediuntur. Porro virum, Juris utriuſque Doctorem, latere non debuit, quid ea de re Jura ſtatuant. *Qui Juriſdictioni præeſt, neque ſibi jus dicere debet, neque Uxori, neque Liberis ſuis, neque cæteris, quos ſecum habet.* Lege *qui Juriſdictionis* 10. *ff.* de Juriſdictione. Item, *Iniquum eſt, aliquem ſuæ rei judicem fieri.* Lege *Julianum* 17. *ff.* de judiciis. Si quid itaque, poſthabito Juris ordine, contra me moliantur; ſi judicium affectent; ſi quam mihi notam inurant; honoris loco ducam, glorioſam, illuſtremque contumeliam reputabo. Nec enim ea mente calamo manum admoveram, ut partis adverſæ gratiam demererer, eamque mihi propitiam facerem. Quod de Cardinali Bellarmino, extorta iniquis malevolorum artibus, Cenſura inuſto, notarunt Fuligattus, & Petra ſancta, potiori jure uſurpabo. *Criminatio intra gloriam fuit.* (6) Gelaſii Romani Pontificis oraculum alta mente defigam: *Si injuſta ſententia eſt, tanto eam curare non debet, quanto apud Deum, & Eccleſiam ejus, neminem poteſt iniqua gravare ſententia.* Can. *Cui eſt*, Cauſa 11. Quæſt. 3.

(1) *Petrus Aurel. in Prolog.* (2) *Lud. de la Salle. Steph. Binet. Jul. Hainerve. Claud. Maillar.* (3) *Ep. 75. ad Vigil.* (4) *Juven. in Satyr.* (5) *Luc. 6. v. 42.* (6) *Lib. 2. Cap. 7.*

C E N S U R A.

HÆc Defenſio Auctoris Hiſtoriæ Congregationum de Auxiliis nec a regulis fidei, aut bonorum morum devia eſt, nec moderamen inculpatæ tutelæ excedit. Actum Antuerpiæ hac 16. Maii 1701.

ARNOLDUS EYBEN, *Librorum Cenſor.*

INDEX CAPITUM.

CAP. I. *Caroli Metzenii, Syndici Trevirenſis, Querela, Scriptionis occaſio, & argumentum.* 1029. CAP. II. *Nonnullarum Germaniæ Academiarum Judicia, quibus tranſmiſſum Societatis ſcriptum anno 1599. approbarunt, a nupero Congregationum Hiſtorico jure rejecta.* 1032. CAP. III. *Nonnullis Germaniæ Academiis obſcuritas nominis, citra invidiam objecta, Belgicarum præſertim comparatione.* 1040. CAP. IV. *Academiæ Trevirenſis, & Moguntinæ Judicium, contra Cenſuram Lovanienſem anno 1588. pronunciatum, a nupero Congregationum Hiſtorico, leve, atque elumbe merito dictum.* 1050. CAP. V. *Præceps nimis, ac ſubita Doctorum Theologorum inauguratio, in quibuſdam Germaniæ Academiis, merito fugillata. Numeratæ pecuniæ ſuſpicio, ad extorquenda quarumdam Academiarum judicia, haud temere obſervata.* 1058. CAP. VI. *Noviſſimus Hiſtoriæ Congregationum Auctor, uti Germanicæ Gentis conviciator, inique a Metzenio traductus: perpetam diſſimulati nominis incuſatus.* 1064.

A P-

APPENDIX
HISTORIÆ CONGREGATIONUM
DE AUXILIIS

Qua varia continentur Inſtrumenta, ſeu Scripta paulo prolixiora, quam ut Hiſtoricæ Narrationi commode inſeri potuerint; quæ idcirco in hunc locum conſultu miſſa ſunt.

I.

JOANNIS GRIMANI
PATRIARCHÆ AQUILLEJENSIS
EPISTOLA
AD VICARIUM UTINENSEM,

Circa materiam de Prædeſtinatione, & indirecte de Gratia.

REVERENDE VICARIE, (1)

I. QUandoquidem ſcribis mihi, Concionatorem Eccleſiæ Collegiatæ Utinenſis propoſuiſſe, tanquam certam concluſionem: *Prædeſtinatum a Deo damnatum nullo modo eſſe poſſe, etiamſi contingat, ipſum peccare; quia, quantumcumque cadat in peccatum, Deus illum ab illo extrahit, ita ut in fine debeat ſalvus fieri: & ſimiliter præſcitum a Deo damnari, neceſſe eſſe*: & dicis, ipſum eo pacto propoſuiſſe, electionem, & prædeſtinationem eſſe neceſſariam, ut ſalus, & damnatio non ſint in noſtra voluntate, & arbitrio; iiſque adjungis hæc formalia verba: Hinc ortum populo, immo in te ipſo magnum ſcandalum, & rumorem; quaſi ille omnino negaſſet liberum arbitrium noſtrum, ob ſtabilitam electionem, & prædeſtinationem Dei: & ideo, cum ſcripſeris mihi, te noluiſſe quicquam innovare, ad reparandum hoc ſcandalum, abſque meo conſilio; cogor nunc ex officio, propter onus, quod ſuſtineo, tibi dicere omnia, quæ cenſeo, quoad id, quod Deus mihi manifeſtat medio Sacrarum Scripturarum; atque adeo ſub ea brevitate, quam mihi tempus concedit. Ad confirmandam veritatem, adſtringor fateri, concluſionem Concionatoris, qui populo fuit ſcandalo, eſſe veram, & Catholicam, hoc eſt, prædeſtinatum damnari non poſſe: ſicut nec præſcitum ſalvari. Atque, ut commode hoc probetur, intendo, probare auctoritate Scripturæ, prædeſtinationem, & reprobationem eſſe ſolum a Deo; deinde oſtendere, ipſam non poſſe impediri a Deo, vel a Satana, vel a nobis: igitur a nemine. Et hoc fiet tum vi Scripturæ, tum claris rationibus, & doctrina D. Auguſtini; proteſtando tibi, quod, cum non ſuppetant tempus, & memoria, non poſſum vel miſſeſimam probationum partem adducere pro hac Catholica veritate. Sed primum neceſſarium eſt, quod ſi D. Paulus, Vas Spiritus Sancti, ſcribendo ad Romanos de hac electione, & reprobatione, poſt multa adducta teſtimonia, exclamavit in hæc verba; *O altitudo divitiarum ſapientiæ, & ſcientiæ Dei!* (2) nos omnes etiam nunc, dando gloriam Deo, exclamemus cum eodem, idque tanto magis, quanto longius a perfectione D. Pauli diſtamus. Verum, quia Chriſtus nunquam, juxta ſua veriſſima promiſſa, ſubtraxit ab Eccleſia lumen Spiritus Sancti, quo eam induxerat in omnem veritatem, atque adeo per intervalla temporum, ſervato nobis membris ſuis ſemine ſuæ gratiæ, ne ſteriles, & pejores generatione Sodomæ relinqueremur, conſervavit Spiritum Sanctum, ad conſolandos nos adverſus errores, & inimicos gratiæ. Hæc eſt veritas, quam nunc profiteor, prædeſtinatos, & electos a Deo, ſecundum beneplacitum ſuæ voluntatis, damnari non poſſe; & etiam præſcitos, & reprobatos ſalvari non poſſe. Et hoc verum eſſe, Paulus, afflatus a Deo, circa profundum hoc prædeſtinationis, & reprobationis arcanum, Roma-

(1) Ad paragraphum ultimum Præfationis Hiſt. de Auxiliis. (2) *Ad Rom.* 11.

manam Ecclesiam, & nos omnes docet iis, quæ nono capite dicit: *Non enim omnes, qui ex Israel sunt, sunt Israelitæ*; (1) quibus demonstrat prædestinationem filiorum præfiguratam in Isaac, qui fuit promissionis filius; ut discernantur a reprobis, præfiguratis in Ismael, filio carnis: & propterea dicit ad Galatas 4. loquens de his duobus filiis, *Ejice ancillam, & filium ejus; non enim erit hæres filius ancillæ cum filio liberæ*. Et, ut argumentum majores habeat vires, probat eandem electionem, & reprobationem in duobus filiis, uno partu genitis: *Cum nondum nati essent, aut aliquid boni, aut mali egissent, ut secundum electionem propositum Dei maneret, non ex operibus, sed ex vocante dictum est: Major serviet minori, sicut scriptum est: Jacob dilexi; Esau autem odio habui*. (2) Ecce hic ostenditur, Paulum aperte nedum confiteri prædestinationem, & reprobationem, sed ita confiteri, ut *cum multa patientia*, sicut ipsemet ait, *sustinuerit Deus aliquos, vasa iræ, apta in interitum, ut ostenderet iram suam, & ut manifestaret patientiam suam, ut in vasis misericordiæ, præparatis in gloriam, posset ostendere divitias gloriæ suæ*. Unde apparet, Paulum applicare prædestinationem, & reprobationem certis, ac determinatis subjectis; quod agnovit Augustinus tot in locis. Nec propterea potest accusari Deus injustitiæ, aut iniquitatis; quia ipse, tanquam figulus universalis, potest facere ex eadem massa aliud quidem vas in honorem, aliud vero in contumeliam. Quare concludendum, & prædestinationem, & reprobationem esse solum a Deo; tum quia Scriptura id dicit, & Paulus hoc loco aperte, ut & alibi profitetur; tum etiam quia non venit ex principiis naturalibus, cum sit tota Divina, & spiritualis, dependens solum a liberis promissionibus, nobis a Deo factis.

Videamus nunc hanc prædestinationem, utpote ordinationem in Deo, & non in re quapiam creata stabilitam, nullo modo posse ab ipso Deo impediri, cum ipse dicat per Prophetam: *Ego Deus, & non mutor*: (3) & ipse sibi ipsi contrarius esse non possit: & idcirco dicebat Paulus: *Dona Dei, & vocatio sunt sine pœnitentia*. (4) Si autem vocatio, (loquitur de interna) quam 2. ad Timotheum 1. vocat sanctam, factam non ex operibus, sed secundum propositum voluntatis suæ, est sine pœnitentia; multo magis electio, quæ præcedit, debet esse sine pœnitentia. Unde dicit Christus Discipulis: Nolite gaudere, quia miracula facitis, *sed gaudete, quia nomina vestra scripta sunt in cœlis*: (5) quasi diceret, si gaudere vultis, ne gaudeatis de his rebus, quæ cito vos deserent, quantumvis sublimes, & magnæ: sed nunc gaudium vobis ostendo, quod nunquam tolletur a vobis, *quia nomina vestra scripta sunt in cœlis*, hoc est, stat in me vestra fœlicitas, quæ nunquam deficiet in æternum. Idipsum confirmat Joannes in Apocalypsi, (6) ubi describens electos, numero duodecim millia ex qualibet tribu, scriptos in libro vitæ, dicit illos signatos, non alio sane, quam Christi sanguine; non ut amplius per mortem transeant; alias ejus revelatio potius confusionem, quam pacem, & consolationem nostris mentibus intulisset, neque sanguis Redemptoris fuisset stabilis. Præterea Propheta psalmo 64. *Beatus, quem elegisti, & assumpsisti: inhabitabit in atriis tuis*. Et in sacro Evangelio multis in locis dicitur: *Hoc totum factum est, ut adimpleretur Scriptura*. Et hæc scriptura nulla alia est, quam Prophetarum, a Deo illuminatorum, dicta. Quare vellemus nos, minus dare Deo, quam Prophetæ servo Dei? Prædestinatio Dei est prophetia Dei hoc sensu, quod aliter evenire, quam quod ab æterno prævidit, est impossibile: præterquam quod, præveniendo res (loquor modo de sanctis, & bonis) miro modo cum summa pietate, bonitate, ac justitia operatur, ut illæ sint. Non ergo videatur alienum, si assumptus, & electus (ut ait Psalmus) non nisi beatus esse valeat, quandoquidem dicit: Habitabit in domo mea; tum quia Deus prædixit, tum quia ipse operabitur, ut hoc eveniat. A Satana vero certissime impediri hæc prædestinatio non potest., quia hic determinatus numerus electorum, qui damnari non possunt, præfiguratus est in populo Israelitico, quando Deus jussit Angelo exterminatori, ut occideret omnes, quorum ostia non fuissent sanguine agni signata. (7) Si igitur sanguis occisi animalis populum a morte corporali tutatus est; quare non est concedendum sanguinem verum Jesu-Christi, qui ab æterno signavit filios suos, posse multo efficacius liberare a morte animarum omnes illos, quos jam assumpsit in suos? Quod probatur ex dictis Christi apud Joannem decimo capite, loquendo de ovibus, quænam ad gregem suum spectent, quæ vero non. De iis, quæ non spectant, dicit eo loci Salvator: *Vos non creditis, quia non estis ex ovibus meis*. De iis vero, quæ ad Christum pertinent dicit: *Oves meæ vocem meam audiunt, & ego cognosco eas, & sequuntur me, & ego vitam æternam do eis, & non peribunt in æternum, & non rapiet eas quisquam de manu mea: Pater meus, qui dedit mihi, major omnibus est, & nemo potest rapere de manu Patris mei*. Si consideres, & ponderes omnia illa verba, cogeris profiteri, electos damnari non posse, nec similiter præscitos salvari. Sed quia his paucis auctoritatibus, & rationibus, efficacia plenis, satis probatum est, quantum per tempus licuit, electionem impediri non posse, sive a Deo, sive a dæmone: a Deo quidem, quia non est contrarius sibi ipsi; a dæmone autem, quia per Christum defenditur, & conservatur. Adde quod ipse dicit apud Joannem cap. 17., loquendo de omnibus discipulis: *Non pro mundo rogo, sed pro his, quos dedisti mihi*. Si filius ergo æqualis est potestatis cum Patre, & Pater filio nihil denegat, quia in ipso sibi semper complacet; quis audeat dicere, quod aliquis possit condemnare filios Dei? Potest quidem Satanas impugnare illos, persequi illos, & aliquando fere ad mortem adducere; sed non pereunt, quia Dominus supponit manum suam, & ipsos erigit. At de Juda reprobato loquens eodem loco, ait: *Nemo ex eis periit, nisi filius perditionis*, ut Scriptura impleretur, quæ habetur Psal. 108. Certum est, quod, si Scriptura adimplenda est, præscitum salvari non posse, necessarium est quia ipse est filius perditionis, ut ait Christus: Filius non potest negare naturam, quam Pater illi dat; & ideo ajebat Redemptor: *Vos ex Patre diabolo estis*, quia opera ejus facitis. Et hi proprie sunt illi, quos Deus per Christum pietatis suæ oculo nunquam respicit, ut contigit Judæ; & non Petro, quem Deus respexit, ne desperaret, postquam ita misere Magistrum negarat. Superest modo demonstrandum, prædestinationem minus a nobis impediri posse. Et hæc ratio est: quia, quando Deus eligit nos, & prædestinat in Christo, non necessitate id præstat, sed propria, & libera volun-

(1) *Ad Rom.* 9. (2) *Ad Rom.* 9. (3) *Malach.* 3. (4) *Ad Rom.* 11. (5) *Lucæ* 10. (6) *Cap.* 7. (7) *Exodi* 12.

voluntate sua, cui nemo resistit, cum dictum sit per Prophetam: *Quis resistet a calore vultus tui, Domine?* (1) Amplius elegit homines miseros, non fœlices; pauperes, non divites; peccatores, non justos; nudos, non indutos. Et quia totum hoc fit a Divina bonitate cum summa charitate, non nos simpliciter elegit, ut deserat, & deleliquat in manibus propriorum consiliorum; novit enim optime, quo nos ipsos adduceremus: sed simul cum sua electione Divina palam suis temporibus efficit, ut effectum sortiantur omnia dona, quæ in ipsa electione continebantur. Primo nobis præparat voluntatem, ut possimus Divinas inspirationes acceptare, consolatur nos, roborque suppeditat in tentationibus, ne cadamus in perditionem: dat fidem, spem, & charitatem, ut his armis pugnare, & inimicos nostros vincere valeamus, & in summa omnibus bonis suis nos ornat. Nec aliter gerit se Deus erga eos, quos in filios recipit, quam se gereret Dominus, qui videns infœlicem, & miserum hominem, omni auxilio destitutum, in via publica jacentem, ab omnibus neglectum, pietate naturali moveretur, ut eligeret ipsum in servum charissimum. Non convenit dicere, satis fuisse illi misero, quod fuisset electus in servum; nam nisi aliud fieret, in via æque in prioribus miseriis jaceret: necessarium itaque foret ad hoc, ut naturalem affectum erga illum ostenderet, ut non sola illius electione contentus foret, sed ipsum in domum propriam deferri curaret, remedia adhiberet, induceret, novisque in dies favoribus cumularet. Amor vero Divinus multo plus, quam humanus, valet: hic enim externa tantum beneficia impertiri; Divinus autem nedum bona temporalia cumulatissime dare potest, sed donis spiritualibus supra cœlos nos evehit, ut, mentem novam induti, ante conspectum Dei, & hominum appareamus, ut honorati servi, nec tantis beneficiis ingrati: & ideo hi servi agnoscentes, se filios esse, semper amore, non timore operantur. Hæ sunt rationes, quibus ostenditur, hanc Dei electionem a nobis impediri non posse. Audi Scripturæ auctoritatem, idem confirmantis. Paulus ad Ephesios primo sic scribit: *Benedictus Deus, Pater Domini nostri Jesu-Christi, qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in cœlestibus in Christo, sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, ut essemus sancti, & immaculati in conspectu ejus in charitate, qui prædestinavit nos in adoptionem filiorum per Jesum Christum in ipsum, secundum beneplacitum voluntatis suæ, in laudem gloriæ gratiæ suæ, in quo gratificavit nos in dilecto Filio suo, in quo habemus redemptionem per sanguinem ejus, quæ superabundavit in nos*. Hæc sola auctoritas, auribus spiritus, non carnis, perceptа, resolvit, & illustrat omne dubium, quod posset ex illius Patris conclusione suboriri. Et sane quodlibet ex his verbis, utpote Spiritus Sancti, carius nobis, & mille mundis pretiosius esse debet: splendet enim in illo magnitudo, bonitas, pietas, & misericordia Dei erga nos: Præsertim vero demonstrat, ad consolationem nostram, prædestinatos filios perire nunquam posse, quia sunt electi in Christo ante constitutionem mundi. Qui ergo electus est in Christo, innititur Christo, tanquam fundamento: qui autem innititur Christo, in ruinam labi nequit: quia ipse est lapis fundamentalis, immobilis, contra quem potestas dæmonis non prævalet, & maxime prævalere non potest contra ædificium, ex vivis lapidibus constructum, quod est sancta Ecclesia, & electorum numerus determinatus. Quod etiam manifestat parabola (2) domus, ædificatæ supra arenam, quæ ad minimum quemque ventum cadit; & illius, quæ ædificata est supra petram, neque potest vel impetuosissimis ventis concuti. Subjungit postmodum Paulus, & dicit: *Qui elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, ut essemus sancti, & immaculati in conspectu ejus*. Ecce quomodo prædestinatio respicit sanctas, & bonas operationes, tanquam proportionatas suo fini, quæ a Deo præparantur, ut in ipsis ambulemus: & ut id præstare valeamus, dedit Spiritum Sanctum suum in Ecclesia, qui occulto, sed potenti igne omnia superflua, & mala absumit, animosque electorum mox in dies bonis, & sanctis cogitationibus accendit, ita ut, ubi abominationibus, & fæcibus mundi omnino lori sunt, purissimi remaneant. Apparet hinc omnibus Sanctorum prædestinatio, cujus nulla alia ratio dari potest, quam beneplacitum voluntatis Divinæ, a Paulo ibidem assignata. Hoc prædestinationis donum in electis a Divo Petro in Epist. 1. cap. 1. & ab omnibus veteris, ac novi Testamenti libris assertum fuit; ita ut non clarius splendeat sol, quam Divinorum hujusmodi testimoniorum veritas elucescat. Supersedeant ergo a falsis illis, male compactis, & violentis consequentiis, quæ inferuntur, quasi hac electione, ut dictum est, liberum arbitrium de medio tolleretur, & quasi homo, velut stipes, & lapis proprie remaneret, ut suis temporibus Paulus (3) contigisse dicit; quasi magnificando gratiam, carnis libertas statueretur; quasi cuilibet operari malum concederetur, ut gratia abundaret: quod sane omnino damnandum. Hæ sunt consequentiæ illorum, qui omnem, ut decet, gloriam in Deum referre nolunt, aut saltem illorum, qui, quod totum Christi est, partiri cupiunt; qui non norunt, quantum fuerit beneficium mors Filii Dei, quia volens desperatam captivitatem nostram demonstrare, in seipso veram filiorum suorum libertatem declaravit, ac postmodum ore proprio docuit, dum ait: *Si vos Filius liberaverit, tunc vere liberi eritis*. (4) Quare nosse nos convenit, prædestinationem non tollere in electis liberum arbitrium, sed dare, curare, & conservare; non vim inferre alicui, sed efficere, ut libere, ac suaviter velimus, experientia ipsa testante, nihil in mundo liberius, nihil esse fideli Christiano potentius, qui supra omnia, etiam supra mortem peccati, & supra seipsum, liberum habeat dominium, in quantum nihil ipsi nocet, dummodo libertate Christiana, ut dicit Paulus, (5) in libertatem carnis non abutatur. Et si quandoque peccat, experitur illud: *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum*, (6) etiam ipsa peccata, addit Augustinus, hoc sensu tamen, ut ex illis ansam arripiat recurrendi ad Deum, pœnitendi, & in dies proficiendi; semper tamen agnoscendo mortem, quæ ex peccato oritur, & vitam, quam Christus largitur. Verum quidem est, liberum arbitrium in reprobis nihil ad salutem valere, ut his verbis scribens Augustinus ad Simplicianum fatetur: *Liberum arbitrium plurimum valet, immo vero equidem; sed in venundatis sub peccato, quid valet?* Et paulo post idem ait: *Præcipitur, ut recte vivamus; sed quis potest recte vivere, nisi justificatus ex fide?* Vides, qua ratione Sanctus ille vir non horribile arbitratur, ut hoc tempore fit, liberum arbitrium ad salutem nostram non sufficere; immo vero in totum illud condemnat, quoad meritum justificationis, ut clare videre est in omnibus Operibus ejus. Cedat etiam, quod carni alienum apparet, salutem nostram non consistere in potestate arbitrii nostri; quia fœlices illi, quorum salus in mani-

(1) *Job.* 41. (2) *Lucæ* 6. (3) *Ad Rom.* 3. (4) *Joann.* 8. (5) *Ad Gal.* 5. (6) *Ad Rom.* 8.

bus Dei posita est; & infæliciſſimi illi, qui a se ipsis pendent, dicente Paulo verbis, Moysi a Deo dictis Exodi 33. *Miserebor, cujus misereor, & miserebor, quem misereor. Igitur neque volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei.* (1) Neque vero eo loci Apostolus negat, vel respuit voluntatem nostram; sed recte totam salutis nostræ gloriam refert in Deum, qui supra modum credentium voluntatem exoptat, & deperit; & ideo apud Prophetam (2) dolet, quod induratus populus, cum ipse velit, ipsum congregare, quemadmodum Gallina congregat pullos suos, (3) ipse e contra voci suæ obedire renuit. Verum quidem est, sicut nullam aliam electionis, & reprobationis causam assignari posse, nisi voluntatem Divinam, directam ipsius justitia, ut ait Augustinus; ita damnationis peccatorum causam reddi culpam iniquitatum nostrarum. Et ideo dicit Scriptura: *Perditio tua ex te, Israel; salus autem ex me.* (4)

Audisti, quæ jam in hac Epistola scripsi, ad confirmandam conclusionem illam, quæ tibi fuit scandalo, prædestinatos damnari, & præsciros salvari non posse: nec potui aptius medium ad hoc assumere, quam verbum Dei, quod pertingit ad divisionem animæ, & spiritus. Atque, ut nedum tu ipse, sed quilibet norit, me fideliter citasse Scripturas, jam breviter referam Augustini, columnæ Ecclesiæ, variis in locis sententias de hac ipsa materia. Et primum, quod prædestinati damnari, & præsciti salvari non possint, vide quod dicit tom. 3. de fide ad Petrum, cap. 25. *Firmissime tene, & nullatenus dubites, omnes, quos vasa misericordiæ gratuita bonitate Deus fecit, ante mundi constitutionem, in adoptionem filiorum Dei prædestinatos a Deo, neque perire posse aliquem eorum, quos Deus prædestinavit ad Regnum cælorum, nec quemquam eorum, quos Deus non prædestinavit ad vitam, ulla posse ratione salvari: prædestinatio enim illa gratuitæ donationis est præparatio, qua nos, Apostolus ait, prædestinatos in adoptionem filiorum Dei per Jesum Christum in ipsum.* Dic nunc, hunc sanctum Doctorem non (5) intellexisse locum illum ad Ephesios, quem laudavi, eo modo, quo ego interpretatus sum, neque esse illam hominis cujuspiam, sed Spiritus Sancti mentem, & ideo dicit illud non dubitando: *Firmissime tene* &c. Idipsum confirmat in Psalmum 68. ad versiculum: *Deleantur de libro viventium*; & alibi scribens contra Julianum Palagianum, conceptis verbis asserit: *Absit autem, ut prædestinatus ad vitam sine Sacramento Mediatoris finire permittatur hanc vitam.* Et ut concludam, legatur Epistola 106. scripta ad Paulinum Episcopum, & videbitur juxta sensum harum Scripturarum, quid sentiendum de his, qui ad vitam æternam pertinent, & de his, qui non pertinent: quia hujus Viri auctoritate quilibet poterit auribus, oculisque attentis capere, ac legere res Sacræ Scripturæ, humiliando se, atque orando, ut Deus aperiat ipsi sensum Scripturæ. Quare, cum Dei bonitas tot modis electorum prædestinationem in Ecclesia demonstrarit, & cum a sanctis Doctoribus, & Prædicatoribus semper intellecta fuerit, & præcipue ab Augustino, singulari Lumine, solidoque hæreticorum Malleo; convenit, ut & ego cum iis ipsis asseram, illam esse docendam, & prædicandam in Ecclesia, & de ipsa sapienter loquendum, ut etiam absque scandalo intelligatur, & admittatur, quia in ipsa, tanquam in vero speculo, possumus contemplari, & fide intelligere, ac penetrare profunda Dei consilia; & quod in æternitate disposuit de Filio suo, & membris ejus, tum quoad remissionem peccatorum, tum etiam quoad præparationem gloriæ pro electis; quia hoc modo non arripietur anfa, spiritu satanæ, ut trahatur altera consequentia, non minus impia, quam falsa, alias deducta in Ecclesia a membris putridis, & resecatis, & nunc renovata; scilicet, si Deus aliquos prædestinavit, & alios præscivit, utique salvabuntur illi, & hi damnabuntur; atque adeo, sive bene, sive male ii agant, concludunt, necessario continget ipsorum salus, vel damnatio; inferendo his argumentis, licitum semper male operari, quandoquidem jam decrevit Deus vel salvare illos, vel damnare, & hoc pacto se sponte a Satana seducendos tradunt, qui transformat se in Angelum lucis, ad exitinguendum illud verbum, & semen, quo tandem superari, atque in nihilum redigi eundem, convenit. Neque advertunt hi miseri, quod, si Deus per Ecclesiam mysterium prædestinationis, præteritis absconsum sæculis, revelavit, potius ipsis satagendum esset, auxilio Divino, & per bona opera, certam vocationem sanctam Dei facere, quam malis actibus se ipsos filios diaboli declarare: quia si naturale rationis lumen docet, nos charissimum amicum, liberalem, & charitate repletum, qui, ut terrenam nobis restitueret libertatem, se ipsum sponte carceri mancipasset, & facultatibus suis infortunia nostra refarsisset; si, inquam, lumen naturale docet, hujusmodi amicum nostrum nunquam a nobis offendendum; qua ratione increatum lumen Spiritus Sancti non docebit nos, non esse licitum, (cum Filius Dei pro electis mortuus sit, & dixerit, illos perire non posse) nos male agere securos, offendendo adeo benevolum amicum, & amantissimum fratrem, ex illo impio prædestinationis sensu; & cum deberent se ipsos cum Christo crucifigere in salutem, exemplo perfidorum Judæorum ipsum crucifigere in propriam damnationem? Christianus fidelis non debet peccatoris officio fungi; debet tamen coram Deo, & hominibus se miserum peccatorem confiteri, & perpetua pœnitentia malam vitam corrigere, & emendare peccata; quia cum regeneratione Jesu Christi factus sit filius, non decet, ipsum servilibus operibus incumbere; quia qui facit peccatum, servus etiam est peccati: & si aliquando labitur, debet serventius erigere sese, ac magis, & magis iniquitati sese opponere, & ab ea recedere: non secus ac filius, nobili stirpe natus secundum carnem, qui nunquam in domo paterna servilibus fungi officiis, ad infimos servos spectantibus, eligit: & si quandoque manum ad hæc extendit suam, mox extrahit, utpote qui probe novit, quanto rubore suffunderetur, quantumve damnum consequeretur, si totam vitam in illis transigeret.

Ad finem perveni dicendi de his, quæ si essent sufficienter declaranda, multi labores vix sufficerent, multi, inquam, labores ad exercendum se, non ad cognoscendam veritatem, quæ paucis terminis concluditur, quia verbum abbreviatum fecit Dominus super terram. Filiis sat est, si Pater æternus vel nutu voluntatem suam significet; quia ipsi subito illam sine tot probationibus complectuntur. Itaque, ut ipsa in illis conservetur, nihil in pignus efficacius largitus est, quam Spiritum Sanctum suum, quem rogo humillime, ut, fugatis ignorantiæ nostræ tenebris, electos suos in statum Divini luminis introducat, cui semper gratiæ infinitæ referantur. Nihil habeo aliud: Dominus Deus te servet.

Venetiis die decima septima Aprilis 1549.

JOANNES *Patriarcha Aquilejensis.*

EJUS-

(1) *Ad Rom.* 9. (2) *Psal.* 94. (3) *Matt.* 23. (4) *Osea* 13. (5) Particula *non* videtur abesse debere.

EJUSDEM JOANNIS GRIMANI

PATRIARCHÆ AQUILEJENSIS

APOLOGIA

Supra retroscripta Epistola.

I. PRIMO, *Conservavit semen suæ gratiæ, ne sterilos relinqueremur: conservavit Spiritum Sanctum ad consolandos nos adversus errores, & inimicos gratiæ.*

RESPONSIO. Invocato primum nomine Spiritus Sancti, missi a Patre, & Filio, a quo omnis veritas habetur, & in quo scripsi humili corde ea, quæ scripta sunt in meo illo tractatu de prædestinatione: declaro primam propositionem, excerptam ab illo meo tractatu, & appello inimicos gratiæ, quicumque, & qualescumque fuerint, qui hoc gratuitum Dei beneficium dehonestant, & spernunt, deducentes quod sanctum est Dei ad desideria carnis; quos impugnat sæpe Augustinus, & quos, ut ego existimo, infector in eodem meo tractatu. Appello iterum inimicos gratiæ, quos audio nunc scribere, & docere, non prædestinatis a Deo salutem posse contingere: & demum inimicos gratiæ appello, non solum Pelagianos, qui hodie versari nobiscum solent, sed etiam eos, qui præterierunt; postquam Cyprianus, ex testimonio Augustini, eosdem multo antea, quam emergerent, profligavit.

II. *Prædestinatio est a solo Deo; tum quia Scriptura id dicit, & Paulus hoc loco aperte, & in multis aliis locis profitetur; tum etiam quia non venit ex principiis naturalibus, cum sit tota Divina, & spiritualis, dependens solum a liberis promissionibus, nobis a Deo factis.*

R. Prædestinatio est a solo Deo; *quia nihil in æternitate præcessit Divinam voluntatem prædestinantem, & reprobantem.* Ideo nulla causa assignari potest, quæ efficiens dicatur, præter ejus voluntatem: Rom. 9. *Jacob dilexi, Esau autem odio habui.* Quem locum intelligo eodem spiritu, quo eum intelligit D. Augustinus, D. Thomas, & & Magister sententiarum. Et accipitur hic prædestinatio absolute, non autem pro suis effectibus. Nec propterea tollitur liberum arbitrium, quin suo loco libere, meritorie, & non coacte operetur; quemadmodum de eodem libero arbitrio contra ejus adversarios clare loquor in eodem meo scripto, quantum passa fuit temporis angustia. Neque rejicitur ex his bonitas Dei, miserendo, & non miserendo, ut habetur in meo tractatu, tanquam ratio, quare Deus prædestinet, & reprobet.

(1) Nec minus bonus usus liberi arbitrii, quod proficit ad gratiam conferendam, id est, quando datur prædestinato gratia, ut ipse, bene utendo, mereatur gloriam. His stantibus, vere dici potest, prædestinationem pendere solum a liberis promissionibus, nobis a Deo factis. Neque ulla erit contradictio, si sumatur prædestinatio pro suis effectibus, qui effectus originem trahunt, & vim obtinent a meritis Christi, quæ contulit gratia ex promissionibus, factis credentibus in Christum. De promissionibus habemus in Ezechiele cap. 11. & 36. & Jerem. cap. 32. & in locis pluribus inter Pauli Epistolas. Et Petrus omnia, quæ ad vitam, & pietatem pertinent, nobis Divina virtute donata, & promissa nobis, adeo ut etiam bona opera inter Divina nobis promissa existunt: *Dabo vobis cor carneum*, dicit Propheta, (2) *& auferam a vobis cor lapideum, & faciam, ut faciatis.* Augustum nobis fecit chirographum promissionum suarum; fecit se nobis Deus debitorem, quia se fecit promissorem. Cumulatissime igitur habemus testes in Sacra Scriptura Divinarum promissionum: nec propterea ex promissionibus Divinis destruitur liberum arbitrium, quin meritorie concurrat. Similis sententia habetur in Augustino super Joannem tractatu 3. quod a gratia tantum est vita æterna; quod falsum esset, si non ad originem aptarentur Augustini verba, quia tollerent opera meritoria. Et Paulus: *Gratia Dei vita æterna;* (3) Et Joannes: *Gratiam pro gratia.* Quem locum intelligit Augustinus, gratiam meritorum pro gratia vitæ æternæ. Sententia ergo ista non excludit liberum arbitrium, quemadmodum superius dixi, stabilitum in meo tractatu, neque minus opera bona, sed potius maxime amplectitur.

III. *Loquendo de præscito, quod salvari non possit: quia ipse est filius perditionis, ut ait Christus. Filius non potest negare naturam, quam Pater illi dat, & ideo ajebat Redemptor: Vos ex patre diabolo estis, quia opera ejus facitis. Et hi proprie sunt illi, quos Deus per Christum pietatis oculo nunquam respicit.*

R. Filios perditionis appellat Salvator, perfidos, & obstinatos, sicuti tunc temporis Judæi illi homicidæ, & veritatis persecutores, erant. Ad quem locum mentem adhibui; & appellati sunt a me filii diaboli, quia Salvator ita ipsos nominavit: *Vos ex patre diabolo estis, quia opera ejus facitis.* Idem ego dico: sed filii sunt ex imitatione, non autem ex substantia, ut inquit Augustinus, quamvis nobis filii Dei viderentur, qui non simpliciter, neque proprie ordinati sunt ad vitam æternam, neque scripti in libro vitæ. Dixi, respiciendo ad ultimum finem damnationis, ad finalem eorum impœnitentiam, a Deo certissime notam, & præcognitam; dixi, Deum eos non respicere oculo pietatis, justissimo quidem judicio, & irreprehensibili: quemadmodum Judæ, dixi, evenire, quem Leo Papa in sermone de Passione Domini, tanquam filium perditionis, hominem inconvertibilem appellat. Ad hunc scopum respiciunt verba, non autem ad intermedia quædam, & ad justitiam præsentem & temporaneam, in qua Judam, & cæteros reprobatos, Deus multoties respicit oculo pietatis, cum bene agunt, & justi fiunt.

IV. *Non nos simpliciter elegit, ut deserat, & derelinquat in manibus propriorum consiliorum; novit enim optime, quo nos abduceremus: sed simul cum electione sua Divina palam suo tempore efficit, ut effectum sortiantur omnia dona, quæ in ipsa electione continebantur.*

R. Si satis mihi perspectum esset, in quo dubitatum sit super hac sententia, quarta in ordine; fortasse melius animum meum explicarem. Volui propterea dicere, quod prædestinatis, qui peculiari quadam charitate sub tutela Dei positi sunt, Deus multa bona largitur, ut statim videre licet in sequentibus verbis, cum a me dicitur, Deum nobis bonam voluntatem præparare, juxta Apostoli sententiam, *Deus est, qui operatur velle, & perficere,* (4) & alia quæ sequuntur, ad quæ me refero. Idcirco Deus electos non deserit sua gratia, non relinquit ipsos in manu consiliorum. Neque hoc dicto volo in aliquo adversari dicto illi Sapientis, quod esset fatuum, quando ipse dixit Ecclef. 15. *Deum reliquisse hominem in manu consiliorum suorum*; sed ut significatum est, quod Deus in electis nullum liberum arbi-

trium

(1) *An non aliquid deest?* (2) *Ezechiel c.* 36. (3) *Ad Rom.* 6. (4) *Ad Philip.* 2.

trium fine gratia deserit : quod si gratia Dei adjutum fuerit, ipsum omnia ea agit fæliciter, quæ sunt enumerata in eodem meo tractatu . Huic sententiæ adstipulatur Augustinus in quamplurimis suis operibus. Precor hic lectorem, ne credat, liberum arbitrium, a me positum, esse necessitatum, atque coactum; quia hoc esset inferre injuriam veritati ; nam in eodem meo tractatu infector eos, qui transversa ratione , & obliquo animo intelligunt sanctissimum donum prædestinationis, dum inducunt, pro eorum negligentia, & malitia, maximam libertatem liberi arbitrii, a Deo adjuti, ad turpem necessitatem, atque damnabilem, contra expressam omnium Doctorum doctrinam , præsertim Augustini , invictissimi contra hujusmodi hominum fæcem . Ideo concludo cum veritate Matris Ecclesiæ , & cum ejusdem Augustini auctoritate , prædestinationem non auferre liberum arbitrium, sed magis stabilire : quod a me expressis verbis positum est in eodem meo tractatu, ad quem benignum lectorem remitto.

V. *Et maxime prævalere non potest contra ædificium, ex vivis lapidibus constructum , quod est sancta Ecclesia, & electorum determinatus numerus.*

℟. In hac propositione oportet petere ea, quæ superius dicta sunt, & quæ inferius dicuntur in eodem meo tractatu : quia, nisi hoc fiat, conciſæ clausulæ, & nudæ obscuritatem pariunt . Ad confirmandam prædestinationem, & robur ejus , adducta erat Divina, & semper laudabilis auctoritas Pauli ad Ephesios , in qua explicantur a Paulo, nuncio Divini Spiritus, ea omnia bona , quæ præparavit Deus prædestinatis . Clara sunt verba, quorum gratia deventum est ad id, ut dixerim, Satanam non posse prævalere adversus ædificium, constructum ex vivis lapidibus , quod ædificium est sancta Ecclesia, & determinatus numerus electorum : idque affirmatum est ex parabola, sumpta ex ore ipsius Veritatis . Quis ignorat, diabolum non posse *adversus electos Dei* , ut inquit Paulus? (1) Neque propter hoc negandum erit, diabolum aliquando posse prævalere adversus electos Dei, prout sæpe prævalet pro eorum malitia, & negligentia . Sed quid hoc ad meum animum , qui respexit ad Divi Joannis sententiam : *Oves meæ non peribunt in æternum . Pater meus major omnibus est*; (2) nemo eas rapiet, neque rapere potest de manu mea ? Adversus hos ergo prædestinatos, de quibus erat sermo, tanquam de subjecto illius tractatus, dixi , satanam non posse prævalere, eo modo, quo intelligit Salvator, & cæteri sanctissimi , & catholici Doctores, nulla posita necessitate, nulla coactione in libero arbitrio, quasi nihil ageret , tanquam si lignum, aut lapis esset; ut de hoc brevius tetigi in meo tractatu, cum illa temporis brevitate non valuerim majora dicere . Et propterea illud ædificium, constructum ex vivis lapidibus , appellatum est a me Ecclesia, & determinatus electorum numerus ; non ad exclusionem universalis Ecclesiæ; quod fuisset dementis, & vecordis hominis, negantis claritatem Divini luminis : id , quod inter cætera clarissime confirmatur, dum firmiter credimus sanctam Ecclesiam Catholiam , diffusam per totum orbem terrarum, sub uno capite Christo in cœlis, ut inquit Paulus, & sub altero, legitimo Vicario in terris, capite ejusdem Ecclesiæ : sed ita appellata est ædificium, constructum ex vivis lapidibus, Ecclesia sancta; quia Ecclesia dici potest, quamvis invisibilis, cum sic eam appellet Augustinus, quinto contra Donatistas , & Bernardus super Cantica, cap. 23. & 78. In hac Ecclesia coguntur electi, fide, charitate & Sacramentis; quemadmodum in Ecclesia militante visibili, electi, & reliqui fideles eisdem vinculis uniuntur : & quamvis aliqui a charitate discederent , nihilominus, si non a fide catholica exciderint, in eadem Ecclesia dicuntur consistere, & residere.

VI. *Et ut id præstare valeamus, dedit Spiritum Sanctum suum in Ecclesia , qui occulto, sed potenti igne omnia superflua , & mala absumit , animosque suorum electorum mox in dies bonis, & castis cogitationibus accendit, ita ut, ubi abominationibus , & fæcibus mundi loti sunt, purissimi remaneant.*

℟. Pergebam ad narrandas Dei benedictiones , & gratias super electos, cum datus sit Dei Spiritus ad purgationem peccatorum, & ad inflammandos animos castis cogitationibus , a quibus postea exeunt bona opera ad sanctificationem, adeo ut purgatissimi reddantur . Quæ veritas non est accipienda pro omnibus prædestinatis ; sed in nonnullis hoc credendum est fieri, qui purgatissimi reddi possunt pro præsenti statu hujus vitæ , qui fælici quodam progressu proficiunt de virtute in virtutem; quem ponit Paulus in suis Epistolis. Simili voce utitur Augustinus libro primo de Trinitate, quando dicit, purgatissimas mentes intueri posse summum bonum : purgatissimas dico, quantum ad affectum, & non solum ad intellectum, quemadmodum exponit Divus Bonaventura. Sed, ut concludam, qua ratione id dici potuerit, videndus D. Thomas in 4. scripto super quartum sententiarum , cum loquitur de purgatorio, & super ædificatione ligni, & stipulæ. Dicit ipse, facta comparatione operum, quæ perfectorum sunt, & eorum, quæ imperfectorum, quod venialia consumuntur fervore charitatis ; & non debere dici ea superædificare , quia in ipsis habitualiter non manent; securosque esse dicit , & nihil in eis purgabile remanere . Hæc autem mea sententia, nulli injuriam infert , quia sub conditione posita est, neque omnes electos complectitur, ut manifeste apparet ex intellectione, & verborum textura. Et quamvis omnes complecteretur, quid prohibet, eodem ingenio dici, electos purgatissimos reddi posse, quo ingenio dicit Paulus, (3) *Nihil dammationis esse in his, qui sunt in Christo Jesu?* Et quando a Christiano homine requirit expoliationem veteris hominis simul cum omnibus ejus concupiscentiis.

VII. *Hæ sunt consequentiæ illorum , qui omnem, ut decet, gloriam in Deum referre nolunt ; aut saltem illorum, qui, quod totum Christi est , partiri cupiunt ; qui non norunt, quantum fuerit beneficium mors Christi , qui volens desperatam captivitatem nostram demonstrare, in seipso veram filiorum suorum libertatem declaravit , ac postmodum ore proprio docuit , cum ait :* Si vos Filius liberaverit , tunc vere liberi eritis .

℟. Superius improbatum est a me, quod falso tribuitur Divinæ prædestinationi (*) quæ omnia, quæ vera sunt, perverturtur . Nunc autem ad detestandam hominum superbiam , qui extollentes in immensum naturales vires, debitam Deo gloriam dare nolunt, quasi, explosa Dei gratia , opus aggrederentur : & ideo contra tales , non intelligentes seipsos, sine gratia quales sint, invehor , qui omnem animi gratitudinem Deo non exhibent. Gloria ergo soli Deo danda est , quia hoc canit universa Ecclesia. Paulus : *Regi sæculorum immortali, invisibili, soli Deo honor , & gloria*. (4) Qua autem ratione dictum sit hoc, subse-

(1) *Ad Rom.* 8. (2) *Joan.* 10. (3) *Ad Rom.* 8. (*) *Deest aliquid.* (4) *I. Ad Timot.* 1.

sequentia verba declarant in illo eodem tractatu, in quo testem adduco sanctum Evangelium : *Si Filius vos liberaverit, vere liberi eritis* . Gloriam ergo, dico, soli Deo esse dandam; nec invenietur aliquis Sacræ Scripturæ locus, qui hac salutifera confessione non reluceat : pleni sunt libri Prophetarum , atque universa Sancta Scriptura hoc profiteturpleniſſime. Ex hac autem vera confessione omnia nobis bona proveniunt ; mens ad bonam frugem reducitur, si per veram humilitatem , atque humilem confessionem, homo fateatur suam paupertatem, & nuditatem , sine Divino Numine. Neque propterea defraudantur homines , si adjutorio Dei, bene, & meritorie agant, testante Augustino, qui dicit : Credere, & operari, utrumque nostrum est, & Dei; nostrum, propter arbitrii libertatem; Dei autem, propter spiritum gratiæ. Deesset tempus, si, quæ dicenda sunt, vellem dicere : satis ero his paucis contentus, dum omnia, quæ in Sacra Scriptura , & apud Catholicos Scriptores, conferendo , ad corroborationem superioris sententiæ inveniuntur , quæ enumerare non valeo, tanquam fautores meos, lubenter suspicio.

VIII. *Verum quidem est , liberum arbitrium in reprobis nihil ad salutem valere, ut his verbis D. Augustinus , scribens ad Simplicianum , fatetur :* Liberum arbitrium plurimum valet , immo vero equidem; sed in venundatis sub peccato , quid valet? *Et paulo post , idem ait* : Præcipitur , ut recte vivamus; sed quis potest recte vivere, nisi justificatus ex fide? *Videri, qua ratione sanctus ille vir non arbitratur horribile, ut hoc tempore fit, liberum arbitrium ad salutem nostram non sufficere.*

℟. Dum maxime complectterer liberum arbitrium, a gratia adjutum , prout paulo superius dictum est, addidi, secundum doctrinam Augustini, quam inferius subjeci, in venundatis sub peccato nihil valere. Hac , & simili sententia asperſa sunt Augustini opera : quæ omnia intelligo , prout ipse catholice intellexit, quia liberum arbitrium, sine gratia, absolute neque bene, neque meritorie operari potest : *Sine me nihil potestis facere*, (1) dicit Veritas : *Deus est , qui operatur velle, & perficere*, (2) ut superius dictum est : sine gratia justificante non salvamur. Et, ut tandem concludam, in eodem articulo dico , me eundem sensum habere, quem habuit sancta Mater Ecclesia, ut manifestissimis verbis videre possumus, quæ ipsa dicat, quæ decernat in Concilio Arausicano, cap. 6. 7. 13. 14. Et quemadmodum in hoc articulo , ita etiam in omnibus eundem sensum habeo , & semper habui , quem habet sancta Mater Ecclesia, extra quam nullam positam esse salutem, constantissime profiteor , ad laudem Omnipotentis Dei, Patris , & Filii , & Spiritus Sancti : cui semper humilem, & subjectum, tanquam benefactori omnium , & meo , me subjicio, ac pariter in his , quæ a me dicta sunt sub hac temporis angustia , atque ingenti dolore oppresso, & quæ jam dixi, humillime, atque ex animo Sanctissimo Domino nostro, & Catholicæ Ecclesiæ judicio remitto ; cum ne latum quidem unguem voluerim a placitis Ecclesiæ, tamquam obediens filius, & alumnus, unquam discedere . Benedictus Deus in sæcula sæculorum. Amen.

(1) *Joan.* 15. (2) *Ad Philipp.* 2.

EXCERPTUM

Ex libello supplici Legatorum Foroliviensium ad Serenissimam Rempublicam Venetam , pro Patriarcha Joanne Grimano.

III. *Prolixius foret , legationem Oratorum , sive Deputatorum fori Julii ad Rempublicam Venetam hic exscribere ad longum : sufficiet , quæ ad intelligentiam hujus negotii faciunt , transcripta notare .*

Revocamus, inquiunt paulo post initium , in memoriam humillime Serenitati Vestræ, quod in Ecclesia Utinensi, jam tredecim anni sunt , ex quo, dum concionaretur Magister Leonardus Utinensis, Ordinis Sancti Dominici, qui ab omnibus existimabatur, & habebatur doctissimus , & Catholicissimus Prædicator , atque in suo Ordine, in variis honorum, ac dignitatum gradibus vitam transegerat , apte ad propositum suum in concionibus suis quædam dixit de præscientia, & prædestinatione, quæ postmodum a Vicario , qui tunc curam Ecclesiæ gerebat, ad Reverendissimum Patriarcham scripta sunt , qui, juxta morem veterum Patrum, ac Pastorum, eidem Vicario , & Ecclesiæ rescripsit ea de re Homiliam, arbitratus, fore ut amplius satisfieret , & ut quietarentur animi tum Vicarii , tum omnium, qui a Concionatore dicta audierant. Homilia hæc promulgata est, atque in tabularium publicum Serenitatis Vestræ , in civitate Utinensi, relata, & passim vulgata. Ex hoc Domini Reverendissimi Patriarchæ officio, per totum hoc tempus intermedium inter nos huc usque, nullum auditum est murmur , nulla perturbatio exorta , nisi hæc , quam modo audimus, & experimur gravissimam , ac magni momenti : quia his diebus elapsis, orto rumore , quem novit Serenitas Vestra, occasione præfatæ homiliæ , qui ipsi Reverendissimo Patriarchæ est famæ decremento , immo totali auctoritatis excidio, ac maximæ molestiæ, & dolori infinito; nobis vero, nostrisque conscientiis scandalo , confusioni, & damno, digno sane, cui remedium adhibeatur; visum est toti illi fidelissimæ patriæ, inobedientiæ, & ingratitudinis magnæ fore indicium, si in tam longa oppressione amantissimi sui Prælati, & Pastoris (ut enim re ipsa nos innocentissimum ipsum arbitramur, ita & omnes ipsum habent, æstimant, & prædicant) non exhiberemus Serenitati Vestræ solidum indicium nostræ bonæ voluntatis, & officii nostri erga Serenitatem Vestram , & totum mundum , tum ob afflictionem , quam sentimus ex illa , quam patitur Dominus Patriarcha, tum etiam , quod majoris est momenti, ob jacturam , quam certo incurremus in prosecutione, ac continuatione scandali, imminentis in his miseris, atque infælicibus sæculis, in quibus omnia tumultu, ac confusione replentur . Hoc nos movit, ut vobis &c. Quare supplicamus humillime Serenitatem Vestram, ac totam hanc fælicissimam , & Christianissimam Rempublicam, ut modo, cum causa, tempus, & omnia sese offerunt , dignetur scribere Excellentissimis Legatis suis in Concilio Generali , Tridenti congregato auctoritate Summi Pontificis, & Spiritus Sancti, ut, adhibita diligentia , & charitate Christiana , agant apud sanctos illos Patres, ex fidelissimis, ac doctissimis totius christianitatis electos, quatenus, inspectis oculo justitiæ dictis Reverendissimi Patriarchæ in dicta homilia, declarent, utrum ipsa sint sanæ Sanctorum Patrum in Ecclesia Catholica doctri-

doctrinæ conformia : ut ex secura, & solida sacri Concilii declaratione conscientias nostras sedare valeamus, quæ non nisi turbatissimæ in his æstibus, ac motibus esse possunt : sperantes, hoc officium nostrum, plane necessarium, fore gratissimum Sanctitati Domini nostri Pii IV. tanquam Patris, prudentia, ac bonitate pleni &c. Judicavimus hoc medium expeditum, & ordinarium, & quod finem necessitati nostræ, ac imminentibus malis, cum laude allaturum sit : quia Summi Pontifices, ut sæpe Gregorius Magnus (cujus sententias pro legibus immutabilibus habet Ecclesia) sæpissime intervalla temporum ad tutandam innocentiam, & auctoritatem Prælatorum, aut etiam ad damnandos indisciplinatos, qui contra sanctas ordinationes vivere volebant, convocarunt Synodos, quarum auctoritate innocentiam, & auctoritatem Prælatorum tutati sunt, ac temeritatem, & errores malorum castigarunt, obstruendo os omnibus. Et si sanctissimi Patres nostri Synodos coegerunt, ut jam dicta præstarent; quanto oportunius idipsum fiet, absque ullo Ecclesiæ incommodo nunc, cum convocatum est Concilium, a tempore Nicæni omnium plenissimum, & absolutissimum ? &c.

PATRES, ET THEOLOGI

TRIDENTINÆ SYNODI,

Deputati ad causæ Grimanicæ examen, & judicium.

Die ultima Mensis Julii 1563.

IV. ILlustrissimi, & Reverendissimi Legati, & Præsidentes Sacri Concilii Tridentini, auctoritate Apostolica elegerunt infrascriptos Patres, ad videndum, una cum ipsis, de litteris supradictis, & earundem Apologia, utrum essent hæreticæ, seu de hæresi suspectæ, vel sic declaratæ scandalosæ; ut deinde sententias suas dicerent super eis : qui fuerunt hi, videlicet.

Illustrissimi Cardinales.
Lotharingus
Madrutius.
Illustrissimi Oratores.
Pragensis,
Quinqu' Ecclesiensis,
Præmiliensis, &
Augustensis.
Archiepiscopi.
Granatensis,
Bracarensis, &
Rheginus.
Episcopi.
Ebroicensis,
Sagiensis,
Conimbricensis,
Segoviensis,
Mutinensis,
Leriensis,
Atrebatensis,
Campaniensis,
Theanensis,
Iprensis,
Namurcensis,
Legionensis,
Dertusensis.
Abbates.
Clarevallensis,
Augustinus Hispanus,
Euthicius Flandrus.
Generalis.
Augustinianus.

Qui Patres examinaverunt suprascriptas Litteras cum earundem Apologia, & omnes sententias suas dixerunt.

VOTUM.

Illustrissimi Cardinalis Lotharingi de Litteris supra dictis, datum Illustrissimis, & Reverendissimis Legatis Concilii.

V. PErlegi Epistolam Joannis Grimani, Patriarchæ Aquilejensis, sub die decima septima Aprilis 1549. ad Vicarium suum Utinensem in Ecclesia Utinensi, & ejusdem responsiones super certis propositionibus, ab eadem Epistola extractis : quæ omnia Illustrissimæ, & Reverendissimæ Dominationes vestræ mihi in præsentia sua exhiberi a Notario Concilii, fecerunt. Et Christi in primis nomine invocato, ascitis etiam in meum consilium viris doctissimis, Theologis Gallis, his maxime, qui ad sanctam hanc Synodum a Rege Christianissimo missi sunt, ut in re tam difficili eorum doctrina juvarer; hisque auditis, & scriptis Patriarchæ diligenter examinatis; dico, nihil me in Epistola prædicta hæreticum, erroneum, aut scandalosum, de hæresi, aut errore suspectum reperisse : quod, si quid in ea obscurum scriptum est, quod his, qui exercitatos non habent sensus, aliquam afferet suspicionem, id omne, responso lecto ejusdem Patriarchæ, facile dilui, & dissolvi posse, sicut & dissolutum existimo. Itaque eundem Joannem Patriarcham judico ab omni hæresis, erroris, & scandali suspicione liberum.

EJUSDEM EPISTOLA

Ad Summum Pontificem Pium IV.

VI. BEatissime Pater.

Vocatus sum novissimis his diebus ab Illustrissimis Dominis meis Legatis, una cum viginti quinque doctissimis, & sapientissimis Patribus, ex omnibus nationibus selectis, ut judicio Patriarchæ Aquilejensis interessem in causa, quæ contra eum instituta erat, de fide ad Epistolam quamdam, Vicario Utinensi scriptam. Ea, etsi difficillima esset quæstio, quæ ponebatur; tamen diligentissime examinata, judicata est omni non tantum hæresi, & errore, ac scandalo, sed etiam suspicione carere : prorsusque Reverendissimus Grimanus, omnium calculo, nemineque discrepante, est liberatus. Quod Sanctitati Vestræ scribere voluì, ut ejus rei, ut par est, rationem reddam, quantum ad me spectat, & in hac causa, Sanctitatem Vestram in his sententiis doctissimorum, & Sanctorum Patrum quiescere debere, summa humilitate admoneam. Quapropter, Pater Beatissime, Sanctitas Vestra hunc hominem, innocentem judicatum, in gratiam suam recipiat, & Serenissimæ Reipublicæ Venetorum tantum concedat, quæ de Sanctitate Vestra, & Sede Apostolica, optime semper est merita, ut quem absolutum videt, eumdem Cardinalatus dignitate ornatum summa Sanctitatis Vestræ justitia, liberalitate, & fide, intueatur. Faciet profecto rem, commendatione apud omnes dignam, & Venetos maxime devinciet, quibus cum sim multis semper nominibus deditissimus, fatebor in hac re, ad tanta hactenus collata in me beneficia, postremum hoc beneficium, & perpetua memoria dignum, a Sanctitate Vestra accessisse. Ignoscat mihi Sanctitas Vestra, molestus si illi esse pergo prolixioribus his litteris : facit hoc Sanctitatis Vestræ summa in omnes pietas; facit singularis erga me tuus amor, & Paternæ Tuæ ad me Litteræ, 7. Augusti scriptæ; cogit me postremo erga Sanctitatem Vestram summa mea observantia, studium, ac nullo unquam tempore defutura fides. Datum Tridenti 16. Augusti 1563.

EPISTOLA

Illustrissimorum Cardinalium Legatorum ad Dominum Cardinalem Borromæum.

VII. ILlustrissime, ac Reverendissime Domine, observandissime,

Episcopo Dertusensi, uno ex Deputatis in negotio

gotio Patriarchæ Aquilejensis, Mediolanum hinc discessuro, ut invisat Ducem de Sessa, Oratores Veneti curarunt, ut, ante ipsius discessum, Deputati supradicti referrent, ac dicerent sententias suas. Quare, ut dictis Oratoribus gratum faceremus, coacti sumus intermittere Congregationem generalem postmeridianam, & huic privatæ incumbere, quæ protracta est ab hora decima octava ad vigesimam quartam. Huic adfuere omnes Deputati, quorum nomine, jam Illustrissimæ, & Reverendissimæ Dominationi Vestræ scripta sunt, cum adjuncta Illustrissimorum, Lotharingi, & Madrutii; excepto Oratore Polono, qui, absens ob infirmam valetudinem, interesse non potuit. Dixerunt omnes, & singuli per ordinem, juxta loca sua, sententias. Unanimi voto censuerunt omnes, in illa Epistola Patriarchæ non esse verbum ullum hæreticum, & quod in sancto Augustino, in sancto Prospero, in sancto Bernardo, in sancto Thoma, & in aliis sanctis Doctoribus non inveniatur. Quare judicarunt omnes, absolvendum a calumnia, ipsi imposita, asserentes illum nedum proprium, verum etiam suæ nationis Theologorum, quibuscum totum negotium prius diligentissime contulerat, sensum esse, Granatensis dumtaxat, & Segoviensis tantisper cum aliquo moderamine visi sunt opinari, dicentes, se hactenus modo suo non plane discussisse negotium, sed, secundum quod eo usque perspexerant, judicabant, Patriarcham absolvendum, reservantes sibi liberam facultatem alias dicendi securius sententias suas, & volentes prius videre vota, huc Roma transmissa, quæ ad hunc finem ipsis fuere exhibita. Aliqui etiam dixere, Auctorem hujus Epistolæ in Scholasticis minus exercitatum sese exhibuisse; sed in Apologia rem totam ita luculenter elucidasse, ut nullus superesset scrupulus. Ubi omnes dixere sententias; rogavimus, ut dignaretur eorum quilibet votum suum scripto compendiose tradere, ut, his attentius discussis, ferre sententiam, & judicium possemus : omnes, libenter se id præstituros, polliciti sunt. Nunc vestra Illustrissima Dominatio videt, quo causa Patriarchæ sit in statu, poteritque Sanctissimo Domino nostro referre : cumque præsens ad aliud non sit, osculamur manus, & humillime nos commendamus. Tridenti 14. Augusti 1563.

Vestræ Illustrissimæ, & Reverendissimæ Dominationis humillimi Servi.
Cardinalis MORONUS.
LUDOVICUS *Cardinalis Simoneta.*
STANISLAUS *Cardinalis Varmiensis*
Cardinalis NAVAGERIUS.

SENTENTIA.

Super Litteris supradictis lata per Illustrissimos Legatos in Concilio Tridentino sub Pio IV. Pontifice Maximo die XVIII. mensis Septembris M. D. LXIII. cujus forma talis est de verbo ad verbum.

VIII. DOmini nostri Jesu Christi Nomine invocato, solum Deum præ oculis habentes, & de aliorum, in Theologia peritorum, consilio, & assensu, judicamus, attestamur, & pronunciamus, prædictas Litteras prædicti Domini Joannis Grimani, Patriarchæ Aquilejensis, cum Apologia junctas, non esse hæreticas, seu de hæresi suspectas, neque sic declaratas esse scandalosas; non tamen divulgandas propter nonnulla difficilia, minus exacte in eis tractata, & explicata. Ita dicimus, declaramus, pronuntiamus, sententiamus omni meliori modo, &c.

II.

EXCERPTUM

EX LIBRO, CUI TITULUS:

Theoremata, ac Problemata, ex Sacra Theologia universa deprompta a JACOBO MARCHISETTO *Pisaurensi, ad Illustr., & Rever. D. D.* EVANGELISTAM PALLOTUM, *S. R. E. Cardinalem, Cusentinum, Basilicæ Principis Apostolorum Archipresbyterum, S. D. N.* SIXTI *Papæ V. Pro-Datarium. Romæ typis Bartholomæi Bonfadini, anno* 1589. *cum Superiorum permissu.*

Qui fasciculus Theorematum bis mille Positiones complectitur, & propositus est publice per triduum disputandus in Collegio Romano Societatis Jesu anno 1589. cum anno proxime superiori 1588. primum prodiisset Molinæ Concordia, & Leonardi Lessii propositiones circiter triginta per Censuras, Lovaniensem, & Duacensem, fuissent graviter notatæ A. 1587. & 1588.

EX TITULO I. QUI *De Deo* EST, HÆC EST.

61. FUtura contingentia, & præterita non sunt præsentia in æternitate, nisi objective, non autem realiter; & quantumvis essent præsentia, neque tamen proinde cognoscerentur.

62. Vera, & sufficiens ratio, cur futura contingentia a Deo cognoscantur, est infallibile Divinæ voluntatis decretum, ex quo omnia futura habent esse, quod habebunt.

81. Voluntas Dei, quæ necessario futura sunt, & libere vult, & necessario esse, vult. Quæ vero libere futura sunt, & libere vult, & libere esse, vult. Unde imponit necessitatem, tantum quibus vult.

88. Ex eo, quod Deus ab æterno prævidit, & voluit omnia, non sequitur, ea necessario ita esse, necessitate absoluta, sed tantum necessitate conditionata.

89. Effectus contingentes, & liberi, si ad Divinam scientiam comparentur, sunt necessarii secundum quid, necessitate consequentiæ, non consequentis : Quare non sunt contingentia, nisi respectu proximarum causarum.

90. Humanæ actiones liberæ, quatenus liberæ sunt, formaliter referuntur non solum ad immediatam causam, scilicet ad facultatem liberi arbitrii creati, sed etiam ad primam causam liberam.

91. Omnis effectus bonus, contingens, & liber, principaliter refertur ad Divinam voluntatem, tanquam causam primam, & efficientem suæ libertatis.

92. Etiamsi voluntas Dei necessaria sit in se, tamen

tamen prima radix contingentiæ rerum est Dei voluntas.

Ex 2. Titulo, qui est *De Prædestinatione, & libero arbitrio.*

100. Divinæ Providentiæ omnia esse subjecta, nihilque eam vel minimum effugere, non modo Divinæ lumine fidei, sed etiam humanis argumentis cognoscimus.

101. Est autem Providentia ratio ordinis rerum in finem, existens ab æterno in mente Divina quoad entitatem, & realitatem; in tempore autem, quoad effectus suos.

103. Deus ordinat res in suos fines creatos, non, ut fines sint causa Divinæ ordinationis; sed tantum ratio volitorum. Vult igitur Deus hoc propter illud, tanquam rationem hujus voliti, non tanquam causam suæ volitionis.

104. De ratione Providentiæ in communi, prout abstrahit a Divina, & humana, non est assecutio finis. Divina tamen Providentia suum semper sortitur finem.

105. Quamvis, respectu causarum secundarum, multa casu, & fortuna contingant; respectu tamen Divinæ Providentiæ, nihil casu accidit.

111. Si Providentia sumatur pro ordine rerum in finem, Deus immediate omnibus providet.

113. Quatenus vero Providentia dicit exsecutionem ordinis præmeditati, Deus non immediate omnibus providere dicitur; multa enim per secundas causas operari dicitur.

114. Cum tamen immediate Deus concurrat, immediatione virtutis, & suppositi, ad omnes, & singulas operationes, quæ unquam contigerunt, aut contingent.

124. Parvuli, qui in uteris maternis, vel antequam ad usum rationis pervenirent, moriuntur, nihil auxilii supernaturalis in se receperunt immediate.

125. Si dare sumatur pro proponere, vel invitare, Deus omnibus hominibus, usu rationis præditis, nemine prorsus excepto, dat auxilium sufficiens ad eorum salutem.

127. Si dare accipitur pro eo, cujus correlativum est accipere, ita ut sine hoc stare non possit; Deus non dedit omnibus hominibus, etiam venientibus ad usum rationis, auxilium supernaturale gratiæ, præparantis vel ad credendum, vel ad pœnitentiam agendam.

128. Cum tamen Deus dicatur paratus dare omnibus hominibus, quandiu sunt in hac vita, auxilium, quo fiant potentes converti, & convertantur, si velint.

129. Deus ab æterno statuit, voluntate absoluta, seu consequente, non dare omnibus supernaturalia auxilia, videlicet eis, qui ea recepturi non sunt.

130. Causa primaria, & radicalis, cur aliquis convertatur, est Divinum beneplacitum, movens illum efficaciter, & suaviter. Causa autem proxima, cur aliquis non convertatur, est sua ipsius pertinacia.

131. Stante efficaci gratiæ auxilio in aliquo, is potest dissentire, si velit, non in sensu composito, sed diviso, libertate antecedenti, non consequenti.

133. Nulla causa, aut ratio, aut extrinsecum motivum reperiri potest, quod Deum moveat ad æternum actum prædestinationis.

134. Cum tamen, secundum intelligentiæ nostræ rationem, ratio prædestinationis videatur esse dilectio prædestinati; dilectionis autem immensa Dei bonitas, & misericordia.

137. Neque vero merita, effectum prædestinationis consequentia, qualia sunt bona opera nostra in gratia, sunt causa prædestinationis. Siquidem non essent, nisi prædestinatio præcessisset, quæ reddit salutem prædestinatorum infallibilem, libertatem ipsorum non tollit.

141. Primus effectus prædestinationis, qui est vocatio congrua, fit efficienter a solo Deo, a nobis autem cooperantibus, & assentientibus Divinæ vocationi: Qui tamen assensus noster a Deo causatur.

145. Prædestinatio secundum totum suum esse, præsertim secundum proprium effectum, scilicet primam gratiam, non est in nostra potestate: Est tamen in nostra potestate, ut vocationi consensum præbeamus; idque non simpliciter in nostra potestate, sed supposita gratia efficaci.

146. In prædestinatis justificatio est effectus prædestinationis, & bona opera, etiamsi per peccatum mortale mortificentur.

153. Hominibus est denegata gratia efficax ex demerito nostri capitis primi parentis; Angelis vero, qui perierunt, non ullo ipsorum demerito, sed ex justo Dei judicio.

155. Deus multis parvulis dedit media, quibus salvari potuissent, nisi eorum parentes negligentes fuissent circa eorum salutem. Iis vero, qui in utero materno pereunt, Deus dedit auxilium sufficiens in primo parente.

162. Tantum abest, ut Divina prædestinatio tollat in prædestinatis arbitrii libertatem, ut potius ipsam perficiat per gratiam, naturæ non destructivam, sed perfectivam.

Ex titulo *De gratia, justificatione, & merito.*

935. Credere totam Christi fidem, & doctrinam, assensu Christiano, & certo, ob eam causam, quia veritas prima revelavit, nemo potest, sine speciali auxilio gratiæ Dei.

936. Hæc peculiaris gratia, quæ requiritur ad Christiane credendum, necessaria est tum ex parte voluntatis, ut scilicet voluntas pie afficiatur erga res fidei; tum ex parte intellectus, ut elevetur ad cognitionem eorum, quæ nostræ naturæ captum superant.

937. Hæc gratia requiritur, non solum ut facilius, & firmius credamus, sed ut simpliciter credamus: neque vero est solus generalis Dei concursus, sed dicit auxilium speciale.

940. Omnia illa opera, quibus peccator tendit, & disponitur ad justificationem, sive mediate, sive immediate, non possunt fieri sine speciali auxilio gratiæ Dei.

954. Ad singulos actus supernaturales, etiam in homine justo, requiritur auxilium speciale, ut ad credendum, sperandum, amandum Deum ex charitate. Omnes autem, meritorii vitæ æternæ, sunt supernaturales. Unde justi ad singulos actus meritorios indigent auxilio speciali.

963. Ad gratiam, quæ est donum Dei, præparantis ad bonum, nulla prærequiritur dispositio, ex parte hominis, quasi prævenientis Divinum auxilium.

964. Homini facienti, quod in se est, ut præparet se ad gratiam, per actus fidei, spei, charitatis, & pœnitentiæ, Deus necessario necessitate infallibili, non coactionis, confert gratiam justificantem.

965. Homini facienti id, ad quod Deus mittit auxilium prævenienS, quo excitatur, ut justificetur, non semper confertur gratia justificans. At vero omnis, qui facit, quod in se est, auxilio prævenienti, quod Deus ordinavit, intentione absoluta, ad gratiam justificantem, semper consequitur gratiam justificantem.

EPI-

III.

EPISTOLA

SACRÆ FACULTATIS THEOLOGICÆ DUACENSIS

Ad Illustrissimum, ac Reverendissimum D. Octavium, *Episcopum Calatinum,* Gregorii XIV. *ad partes Rheni, atque inferioris Germaniæ, & Belgarum Provincias, Nuntium Apostolicum.*

Illustrissime, ac Rev. Domine. (1)

Ex Magnifico Domino Rectore Universitatis, ante non multos dies, intelleximus, Illustrissimam, & Reverendissimam Paternitatem Vestram dedisse ad ipsum Litteras, quibus, ad componendum motus, (ut in iis Litteris continebatur) inter Facultatem Theologicam, & Professores Societatis Jesu, exortos, ipsi injungit, ac mandat, ut Edictum, una cum iisdem Litteris missum, publicari curet. Qua re intellecta, & tenore ejusdem Edicti, ab eodem Magnifico Domino Rectore, coram nobis, ad hoc specialiter vocatis, perlecti, vehemens admiratio, non sine ingenti dolore, nos cepit, quod tum ex Litteris, ad Magnificum Rectorem datis, tum ex ipso Edicto satis aperte colligeremus, Nos, sive Facultatem hanc Theologicam, apud Illustrissimam, ac Reverendissimam P. V., de quibusdam rebus fuisse graviter accusatam. Quæ conjectura nostra fuit eo probabilior, quod ante mensem missæ fuerunt ex Aula Bruxellensi Litteræ ad eundem Magnif. D. Rectorem, una cum Edicto priore Ill. ac Rev. P. V. quibus Litteris itidem, gravissimam reprehensionem Facultatis nostræ continentibus, mandatum fuit Rectori, ut idem illud Ill. ac Rev. P. V. Edictum curaret hic publicari, & observari. Quæ quidem ejusdem Edicti publicatio, non obstante eo, quod ante triennium, aut circiter, idem Edictum, ab Ill. & Rev. P. V. ad Facultatem nostram missum, ab eadem Facultate legitime publicatum fuisse toti Universitati, constaret, tunc per Rectorem magna solemnitate facta est; idque, non tantum non contradicente nostra Facultate, verum etiam approbante, & desiderante, ut publicatio fieret; tametsi non dubitaret, ex falsa narratione, & suggestione Mandatum hujusmodi ex Aula impetratum fuisse, eamque iteratam Edicti publicationem, cum tacita sui accusatione, quasi alias officio suo, in Edicti publicatione, & observatione, defuisset, ac proinde cum nonnulla sui ignominia conjunctam esse.

Igitur post geminam publicationem prioris Edicti Illust. ac Rev. P. V., semel exsequente Facultate nostra, & iterum nuperrime exsequente Rectore, & Facultate approbante, factam, nullo modo potuisset hujus posterioris Edicti, ab eadem Illust. & Rev. P. V. missi, publicatio nostræ Facultati (quæ, ut obedientiæ filia, semper ea, qua par est, observantia, & submissione, suscepit, quidquid a S. Sede Apostolica, ejusque Legatis, sive Nuntiis profectum esset) vel omittenda, vel saltem ad tempus, donec ad Ill. & Rev. P. V. scripsisset, differenda videri, nisi post seriam, cum timore Dei, deliberationem, gravissimæ rationes, quas hic subjiciemus, ad ita sentiendum eam permovissent. Quocirca recte facturа sibi videbatur, si a Magnifico Domino Rectore, in pleno Concilio Universitatis, peteret suspensionem publicationis novi Edicti, ab Illustr. & Rever. P. V. ad se missi, allegatis, & summatim expositis ad eam rem rationibus. Quibus auditis, toti Concilio Universitatis, nemine prorsus dissentiente, æquissima visa fuit Facultatis petitio. Cui proinde Facultatis Theologicæ petitioni ita demum annuit Magnif. D. Rector, si Facultas suam petitionem, scripto comprehensam, sibi traderet: quod & factum est. Et postea nobis confirmavit Magnificus D. Rector, se idem hoc scriptum suis Litteris, quas ad Ill. & Rev. P. V. dedit, adjunxisse.

Rationes igitur petitionis nostræ proferemus, si prius omni, qua possumus, humilitate rogaverimus Ill. & Rev. P. V. ut & petitionem, quam rationabilis necessitas expressit, in bonam partem interpretari, & rationes ipsas patienter, & benigne audire, atque expendere dignetur, iisdemque expensis, novi sui Edicti promulgatione supersedere.

Est igitur petitionis nostræ prima, & præcipua ratio, quia, ut ex verbis Edicti posterioris, simulque ex Litteris Illustr. & Reveren. P. V. ad Magnif. Rectorem datis, ac præsertim ex Litteris, ex Aula ad eundem Rectorem missis, ac denique ex Epistola quadam Reverend. P. Oliverii Manaræi, Societatis Jesu, in his partibus Provincialis, missa ad Reverend. D. Episcopum Atrebatensem, (cujus Epistolæ, ac prædictarum Litterarum Aulæ exempla, his adjuncta, transmittimus) satis intelligitur, multa de hac Facultate nostra, ejusque Magistris, tum apud Illustrissimam, & Reverendissimam P. V. tum apud primarios Aulæ Regiæ Viros, ad impetrandum utrumque Mandatum, seu Edictum, fuisse narrata, quæ a veritate prorsus sunt aliena; velut ista.

1. Quod prius Edictum Illustr. & Reverend. P. V. neque fuerat hic a Facultate Theologica publicatum, saltem eo modo, quo oportuit. Hoc enim Litteræ, ex Aula ad Rectorem datæ, non obscure significant: apertissime vero id habent Litteræ Patris Provincialis, in quibus nobis impingit gravissimum, & horribile crimen irreverentiæ, contemptus, atque inobedientiæ erga S. Sedem Apostolicam, & Illustr. & Reverend. P. V. Ita enim, inter alia, de Edicto loquitur ad Reverend. Episcopum: *At publicatum fuit, Reverendissime Pater: sed ea reverentiæ, atque observantiæ significatione, (quod horret mens cogitare) ut nulli, vel pauci legerent; affixum, inquam, fuit, non ut solent affigi, quæ in honore, & pretio sunt, nimirum in fronte Cathedræ Professoris Theologi, sed ab ejus tergo, ut non videretur.* Hæc ille, quem verisimile est, ad impetrandum, quæ vellet, eadem in Aula narrasse, & ad Illustr. & Reverend. P. V. eadem, vel similia scripsisse: quandoquidem tam in Litteris, ad Rectorem datis, quam in Edicto suo novo, Illustr. & Reverend. P. V., ita studiose moneat, ut affigatur loco publico in Scholis Theologicis, in loco sedis Theologorum, unde ab omnibus conspici, & legi possit, & certo dierum spatio affixum remaneat;

A a

(1) *Ad Caput 5. Libri I. Histor. de Auxiliis.*